

ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ ЗА ДОБИ МЕТАМОДЕРНУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Висоцька О., Дніпровська академія неперервної освіти (Дніпро), email vysolga@gmail.com, orcid 0000-0002-1265-7582.

Розкрито ключові характеристики інформаційних війн за доби метамодерну в українському контексті. Використання інструментарію постправди дозволяє маніпулювати суспільною думкою у гібридній та відкритій війні росії проти України. Протидією цьому є просування іміджу нашої країни як молодої демократії, що бореться за своє існування та незалежність, зміна підходів у веденні інформаційних війн у бік більшої відкритості та суспільної консолідації.

Ключові слова: метамодерн, Україна, інформаційні війни, постправда

INFORMATION WARS IN THE AGE OF METAMODERNITY: UKRAINIAN CONTEXT

Vysotska O., Dnipro Academy of Continuing Education (Dnipro), email vysolga@gmail.com, orcid 0000-0002-1265-7582.

The article reveals the key characteristics of information wars in the metamodern era in the Ukrainian context. The use of post-truth tools allows manipulating public opinion in Russia's hybrid and open war against Ukraine. This is counteracted by promoting the image of our country as a young democracy fighting for its existence and independence, changing approaches to information warfare towards greater openness and social consolidation.

Keywords: metamodernity, Ukraine, information wars, post-truth.

За доби метамодерну інформація залишається потужною зброєю, яка формує сприйняття, впливає на рішення та визначає зміст геополітичних процесів. Найбільш яскраво це можна побачити на прикладі України, яка в умовах повномасштабної воєнної агресії з боку росії стала об'єктом потужних інформаційних війн.

Серед ключових характеристик інформаційних війн за доби метамодерну слід виділити створення та поширення наративів, які не співпадають із традиційними уявленнями про правду, що уособлюється у такому феномені як постправда. У метамодерні сама природа істини стає ще більш суб'єктивною і залежною від контексту. Постправда виявляється «дробленням правд» різноманітних суб'єктів комунікації як «множинних суб'єктивностей»¹.. Інформаційні війни включають в себе постійні переговори про наративи та істини, з визнанням того, що вони можуть бути одночасно дійсними в різних контекстах. Така мінливість ускладнює створення загальноприйнятої версії подій. Цим, зокрема, активно користується росія, закидуючи наратив про «все не так однозначно», де жертва перетворюється у злодія,

---

¹Abramson S. Ten Basic Principles of Metamodernism, 2015. URL: https://www.huffpost.com/entry/ten-key-principles-in-met_b_7143202 (дата звернення: 15.11.2023).

тоді як агресор немов би «визволяє» території та народи. Подолання подібної риторики можливе шляхом постійного розгортання інформаційної війни, де просуватиметься образ України як країни, що бореться за своє існування та незалежність, а її громадян як тих, що прагнуть свободи та національної самоідентифікації у виключно полі демократії і пов'язаних з нею цінностей.

Треба зазначити, що за доби метамодерну швидке поширення інформації на різних платформах сприяє фрагментації наративів. Так, різні онлайн-спільноти чи соціальні групи часто тепер існують у власних інформаційних «бульбашках», що ускладнює узгодження суперечливих точок зору. Тому задача, яка стоїть сьогодні перед нами – це знаходити об'єднувальні цінності та ідеали, зрозумілі як всередині нашої країни, так і поза її межами. Просування іміджу України як молодої демократії, зокрема, інструментами публічної дипломатії дозволяє подолати наративи постправди, створювані різноманітними «агентами» Кремля. Публічна дипломатія включає вплив однієї держави на інших через засоби комунікації, які ретранслюють позитивні образи країни, через культурно-просвітницькі, спортивні, освітні, наукові проекти, створення сприятливої економічної ситуації, привабливих гуманітарних чи політичних ідеалів тощо². Тому головну роль сучасної філософської думки ми вбачаємо у вибудовуванні подібних ідеалів, осмисленні основних тенденцій у ціннісних орієнтаціях сучасного суспільства.

Росія застосовувала і продовжує застосовувати тактики потужної інформаційної війни для досягнення стратегічних цілей в Україні. Інформаційні операції, включаючи пропаганду, дезінформацію та кібератаки, стали невід'ємними компонентами цього підходу, починаючи з 2014 року. Одночасно такий вплив був ефективним, поки його інструменти залишалися гібридними. Повномасштабне вторгнення росії в Україну зруйнувало цю картину, оскільки факт неприкритої агресії знівельював всі можливі інтерпретації. Слід також підкреслити ефективність інформаційної війни України проти росії, особливо у перші місяці війни, коли владі вдалося не тільки консолідувати власне суспільство, але і вплинути на світову спільноту, транслуючи образи українців як вільної нації, що бореться за свою свободу та демократичні цінності проти тиранії та тоталітаризму.

Дезінформація як навмисне поширення неправдивої інформації з метою введення в оману все ще залишається помітною рисою інформаційної війни росії проти України. І хоча, у перший рік повномасштабної війни їй не вдалося створити переконливі наративи, що виправдовували агресію проти нашої держави і громадян, зараз, після практично двох років

---

² Vysotskyi O. Y., Vysotska O. E. Technologies of Public Diplomacy: Methodological Principles and Practical Potential. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 2020, 3 (1). P. 139–147.

невпинної боротьби, відбувається узвичаєння болі втрат, щоденні ракетні обстріли стають буденністю. У міжнародному інформаційному просторі також помітна певна втомлюваність, розфокусування уваги до України, перенесення інтересу користувачів медіа на інші регіональні чи глобальні конфлікти. Це дає змогу активізуватися інформаційним вкидам про неможливість закінчення війни перемогою України, роз'єднаність різних гілок влади чи політичного та військового керівництва, зверненню до конфліктних «розвилок» суспільної думки у мовних, релігійних, ідеологічних питаннях. Метою такої дезінформації є зменшення єдності, послаблення консолідованості, збільшення зневіри як всередині нашої країни, так і поза її межами.

За доби метамодерну, коли люди стикаються з безліччю суперечливих наративів, здатність відрізнити факт від вигадки стає величезним викликом. Тому необхідно змінювати підходи у веденні інформаційної війни. На наш погляд, це в першу чергу має стосуватися образу ворога. Якщо на першому етапі повномасштабної війни доречною була десуб'єктивізація російських загарбників (які представлялися у вигляді нерозумних «орків»), то зараз, навпаки, потрібне просування максимальної суб'єктності образу ворога, як конкретних людей, підступних, жорстоких, часто сильних і розумних. Це змінить хибність уявлень про простоту і швидкість перемоги, надасть поштовху до нової консолідації суспільства.

Другим інструментом інформаційної боротьби проти постправди має бути прозорість правди, тобто відкритість даних про жертви українців та існуючі проблеми, бо тільки усвідомлення крихкості існування нашої державності і кожного з нас дозволить вийти зі звиклості до війни як «немовби миру без миру». Пропагування думки, що війна нікуди не поділася і що до перемоги довгий шлях, дозволить громадянам реалістично дивитися на своє майбутнє.

Нарешті третє, що важливо сьогодні, це відкриття суспільної дискусії щодо наповнення проекту «Україна» у воєнний та повоєнний періоди. У цьому питанні також має бути суспільний консенсус. Головними лініями побудови такого проекту, на наш погляд, є цінності свободи та демократії, рух до Європейського Союзу та вирішення безпекових аспектів існування нашої держави шляхом створення стійких військових союзів та розвитку провідних оборонних технологій. Велике значення також має побудова демократичних державних інституцій та громадянського суспільства.

Отже, розуміння та протидія інформаційним війнам в українському контексті вимагають сприяння прозорості правди та чіткості головних цінностей просування образу нашої країни у міжнародному ландшафті як однієї із демократій, що бореться не тільки за своє існування, але й і весь вільний світ проти тираній та автократій.